

I] Bava Metzia (63b)

— **And Rav Nachman also said:** — **If one gives money to a wax merchant to buy cakes of wax,** — **and, on the market, [cakes of wax] go for four per zuz,** — **and [the merchant] said to [the buyer]:** — **“You pay me now and I will give you at a later date five per zuz,”** — **the law is that if he has them, it is permitted; but if he does not have them, it is prohibited.**
 — **This is obvious!**

— **in a case where the seller has outstanding orders with his suppliers in town.** — **You might have said** — **that since [the seller] has outstanding orders with his suppliers in town,** — **it is like the case of “until my son comes” or “until I find the key”** and a forward contract should be permitted as if he had the goods. — **[Rav Nachman] therefore teaches us** — **that since it still lacks collection,** — **it is as if he does not have it.**

II] Bava Metzia (Mishnah 72b)

— **One may not enter into a forward contract and pay in advance for produce** — **until there is a prevailing price for it.** — **Once there is a prevailing price,** — **one may enter into a forward contract for that price** — **for although this person with whom the buyer is contracting does not have the produce in stock,** — **someone else does have it.**

Cartisia - כיון שאין שם מפרש אין בזה חשש מוזיל עבור הקדמת מעות, משום שיש מקום לומר שההנחה ניתנת עבור התשלום במרוכז שיש בזה חסכון, והרי יכול להשתמש בכל הכרטיסיה מיד, ואפשר להתיר גם מטעם יש לו (ברית יהודה כג, סק"כ).

New House - לפני גמר הבניה יש לזה דין דבר שלא בא לעולם ועל כל פנים דין מחוסר ג' מלאכות, ולפי זה אסור להקדים מעות על דירה כדי לקבל בשער של עכשיו, אלא שמכיון שדירות הם בכלל דבר שאין לו שומא ושער ידועים יש להתיר (ברית יהודה כד, סק"ח; וע"ע נתיבות שלום עמ' תקעד).

Custom Furniture - המקדים מעות לנגר לעשות לו ארון לפי מידה וכדומה אי אפשר לסמוך כאן על יציאת השער או יש לו, ומכל מקום מותר להזיל או להבטיח מחירו משום שאין לארון הנעשה לפי מידה מחיר קצוב וידוע (משנת רבית ט, כת; ועל' תורת רבית עמ' קסט).

Caterer - אין להבטיח את המחיר על ידי תשלום מראש. היתר יצא השער לא שייך כאן שהרי רוצה דווקא מנות אלו של בעל האולם ולא שיקנה אצל אחר... והיתר יש לו לא שייך כאן שבדרך כלל אין ברשותו המנות שצריך ליתן למזמין באותה צורה וכמות שהזמין (תורת רבית י, עו; ועל' שם ונתיבות שלום עמ' תקעה עצות להתיר).

Subscriptions - מהראוי שלא לפרש שההנחה ניתנת עבור תשלום מראש אלא בצורה אחרת כגון עבור התחייבות מראש או עבור תשלום במרוכז, ובאופן זה יש להתיר (ברית יהודה כג, סק"כ; ועל' דעת סופרים עמ' רעא, ומשנת רבית ט, ל). מערכות העתונים שהינן חברות בע"מ, או אגודה, ואינן עתון פרטי בנידון זה של דמי מנני שהוא רבית דרך מקח יש למיקל בזה לסמוך על הפוסקים המקילים בקבלת רבית מחברה בע"מ אגודה וכדומה (תורת רבית י, סו).

Pre-publication Price - יש שהתירו ליתן דמי מנני לעתון חרדי או לספר תורני העומד לצאת ולקבל הנחה. יש שהתירו מטעם שהוא צורך מצוה... ויש שהתירו משום שהנותן למחבר ספר וכן לעתון חרדי נותן זאת בתורת סיוע וצדקה להפצת תורה (תורת רבית י, סז).

א] מכירה בזול

שלחן ערוך (יורה דעה קעג, ז) - אם קונה דבר ששוה ל"ב ב' בשביל שמקדים המעות אם ישנם ברשות מוכר אלא שאינו מצוי לו עד שיבוא בנו או עד שימצא המפתח מותר ואם אינו ברשותו אסור אפילו יש לו מאותו דבר הקפה ביד אחרים. רמ"א - וכל זה לא שרי אלא בסתם אבל אם מפרש לומר אם נתן לי עכשיו אתן לך ב' ואם לאחר זמן ב' אסור. וכל זה בדבר ששומתו ידועה אבל דבר שאין שומתו ידוע אפילו אין לו שרי ובלבד בסתם אבל לא במפרש.

יש לו

ט"ז (קעג, י, בשם בית יוסף בשם ריב"ש) - כיון דמין התורה מעות קונות ואם חוזר בו מקבל מי שפרע הוה לענין רבית כאילו קנאם קנין גמור מעתה כיון דאין איסור במכירת פירות אלא מדרבנן, אבל כשאין לו אנו חוששין שמא יתייקר ומרויח בהקדמת המעות.

ש"ך (קעג, טו) - אינו יכול להזייל גביה אלא מה שיש לו בבית אלא אם כן יצא השער דאז שרי אפילו אין לו כלום [אם אינו מוזיל לו].

ש"ך (קעה, ז) - כיון שחסר תיקון קצת לא חשבינן ליה כמו בידו בענין שיכול לפסוק שוה ה' בד' אבל חשבינן ליה כמו השער הזול שבשערים, אבל דבר שהוא בידו ואינו חסר שום תיקון יכול לפסוק אפילו שוה ה' בד'.

חוות דעת (קסג, א) - כמו שיכול לפסוק על סאה אחת לכמה אנשים בזה אחר זה כמו כן יכול לפסוק איש אחד כמה פעמים שלא במעמד אחד. [משנת רבית (ח, סק"ז) - וצ"ע אי מותר לפרש בפעם הראשונה שיבא אחר כך להזמין השאר].

אין שומתו ידוע

באר הגולה - כיון דנותן לו סתם אפרה וטלית ואין שומתן ידוע לא בשעה שמקבל המעות ולא בשעה שמחזירם ולא שייך בהם לומר יצא השער לא גזרו בזה חכמים דלא מיחזי כרבית כיון שיכול ליתן לו איזה פרה שירצה. [אבל על ט"ז סק"ב].

משנת רבית (ח, יג) - כיון שאין מחירם ידוע אין ההזילה ניכרת. לכן אין למוכר להזייל הרבה בהמחיר משום דאז תהיה ההזילה ניכרת. ודעת כמה פוסקים דעד חומש נקראת הזולה מועטת.

ב] פסיקת דמים [בלי הזולה]

שלחן ערוך (יורה דעה קעה, א) - אין פוסקין על הפירות על שער של עיירות מפני שאינו קבוע אבל פוסקין על שער שבמדינה שהוא קבוע, ומשיצא השער של מדינה מותר להקדים מעות לחבירו ולפסוק עמו שיתן לו אותם פירות כל השנה כשיעור מעותיו כפי אותו השער אפילו אם יתייקרו ואפילו אם אין למוכר פירות. (קעה, ד) - אם היה למוכר מאותו המין אף על פי שעדיין לא נגמרה מלאכתו מותר לפסוק עליו עד כדי השיעור שיש לו אף על פי שעדיין לא יצא השער והוא שלא יהא מחוסר אלא מלאכה אחת או ב', אבל אם מחוסר ג' מלאכות אסור.

נתיבות שלום (עמ' תקעד) - במקרה שנתן לאומן רק חלק קטן מהסכום כתב מהרש"ם בספר משפט שלום (סי' רט) שיש לתלות ששמירת המחיר אינה באה משום הקדמת המעות דניהוי כאגר נטר, אלא שומר לו על המחיר מפני שכך סיכם עמו.

יצא השער

ש"ך (קעה, א) - אין כאן רבית שיכול הלוקח לומר אם היה מעותי בידי הייתי יכול לקנות בשוק כשער של עכשיו והיו כאלו המוכר קנה אותם ללוקח וזכה בהם ללוקח.

יש לו

ברית יהודה (כד, סק"ז) בשם דרכי תשובה) - אף כשהמלאכות נעשית על ידי מכונה העושה כמה מלאכות בבת אחת מיקרי מחוסר מלאכות.

ברית יהודה (כד, סק"ו) - בפוסקים אחרונים לא מצאתי לאסור מפרש בפסיקה, ונראה שיש להחמיר לכתחילה. מיהו היינו דוקא כשמזכיר ענין הקדמת המעות כסיבה להזולה.